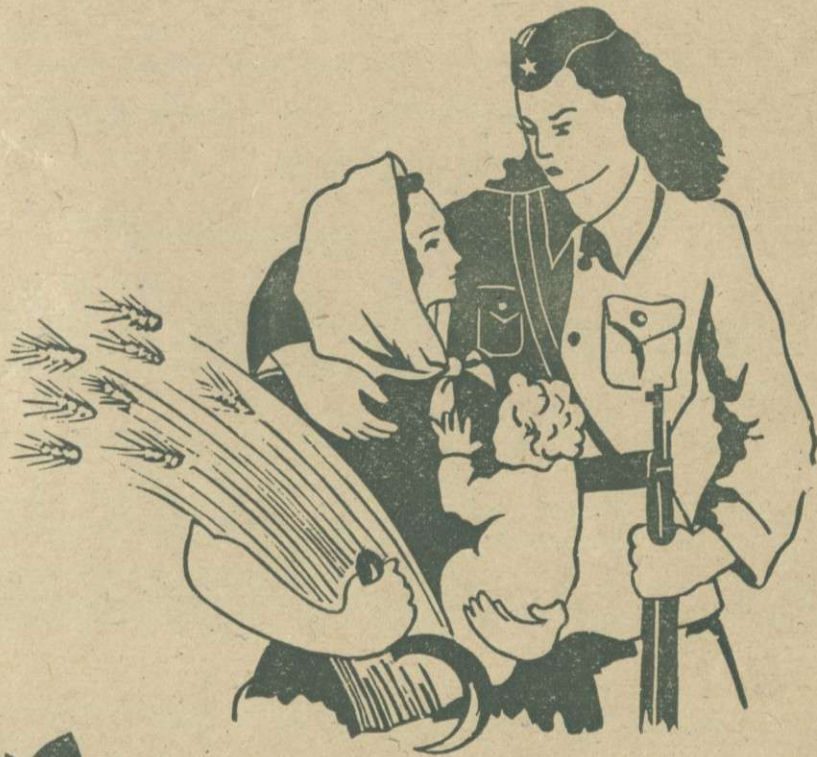

Pu 2033

Slovenka

Glasilo SPŽZ za Slovensko Primorje

MAREC 1945

IZJAVA

začasne narodne vlade demokratične Jugoslavije

9. marca je maršal Tito predsednik ministrskega sveta in minister za narodno obrambo prečital preko Beograjskega radia izjavo začasne narodne vlade demokratične federativne Jugoslavije, od katere prihašamo nekaj odlomkov:

Vlada je prepričana, da ji bo polna podpora narodov in njihovih predstavnikov dala moč, da bo kos današnjim težkim nalogam.

Prvi in glavni cilj vlade je, da bo fašistični okupator čimprej izgnan in uničen in da se zlomijo in uničijo vse izdajalske sile, ki se z okupatorjem bore proti lastni domovini.

Jugoslovanska Armada bo z vsestransko pomočjo narodov izvršila častno dolžnost, da skupno z združenimi narodi dokončno uniči hitlerjevsko Nemčijo. Pri tem mora zaledje z neumornim delom in materialnimi žrtvami storiti vse v korist fronte.

Za našo Primorsko je posebno važna izjava vlade, da bo vlada storila vse, da se naša narodna ozemlja, ki so po prvi svetovni vojni ostala izven meja naše države, priključijo novi Jugoslaviji, ker so ta ozemlja tudi z narodno vstajo in oboroženo borbo storila velike usluge skupni stvari združenih narodov.

Vlada bo čuvala enakopravnost vseh narodov Jugoslavije in nadaljevala s krepitvijo bratstva med njimi.

Demokratične pridobitve morajo biti očiuvane in še razširjene.

Vlada bo posvetila potrebno pažnjo vprašanju skorajšnjega kaznovanja vojnih zločincev, agentov okupatorja in narodnih izdajalcev. Vsem zapeljancem pa bo nudila priliko, da svojo preteklost popravijo s pravilnim delom.

Graditev našega gospodarstva je osrednje vprašanje v zaledju fronte. Država bo načrtno urejevala obnovo gospodarskega življenja, podpirala bo lastno iniciativo v gospodarstvu; posebna pažnja pa se bo posvečala našemu združništvu. Storili bomo vse kar je v naši moči, da obnovimo našo domovino, a pričakujemo pomoči in podpore zaveznikov, ki bo odgovarjala razmerju naših žrtev, ki smo jih nesebično dali za skupno stvar.

Naše delovne množice so doprinesle in še doprinašajo najtežje žrtve, zato je nujno, da se ravno tem in tam, kjer je gospodarstvo najbolj razdeljeno, vsestransko pomaga: kmetijstvu z agrarno reformo, kolonizacijo, tako da bi siromašni sloji kmetov dobili v užitek zemljo s potrebnim inventarjem; v pogledu kmetijstva in obrti z reševanjem problema dolgov; v pogledu delavcev in inteligence pa z izboljšanjem gospodarskega vprašanja, socialnega in kulturnega dviga, socialnega zavarovanja itd.

Posebno pažnjo bo pa vlada posvetila vojnim žrtvam: vojnim sirotam, družinam ujetnikov, invalidom, družinam borcev in vojnim ujetnikom.

Vlada bo najtesneje sodelovala z delavskimi in nameščenskimi sindikati in vodstvu potrošnega zadrugarstva.

Da bo vlada mogla vse to storiti, se bo pri svojem delu naslanjala na demokratsko izvoljene oblasti.

Dalje govori izjava o končni notranji ureditvi države, o skupnem sodelovanju Jugoslovanske Armade z zavezniki pri uničenju hitlerjevske Nemčije, o odnosih z zavezniki pri zgradnji poveljnega miru.

Našim narodom, ki so preživeli toliko strahot je pred očmi cilj novega življenja, ki ga bodo zgradili z lastnimi rokami, kot so sami ustvarili pogoje za svojo srečnejšo bodočnost in blagostanje.

Vlada bo skrbela, da se odstranijo vse napake, ki se v taki dobi morejo vedno pojavljati in čimprej priti do popolne osvoboditve države, do miru in obnove s silami celotnega naroda, to je osnovna misel našega programa.

Ta zgodovinska izjava vlade nam daje zagotovilo, da se bodo izpolnile želje narodov Jugoslavije, daje nam ponovno zagotovilo, da bo Primorska pridružena federativni Jugoslaviji in da bodo vsi narodi Jugoslavije zaživeli novo življenje.

Pred svetom je sedaj naša nova Titova Jugoslavija priznana in skupno z našimi velikimi zavezniki bo onemogočila delo tistih, ki so še vedno upali na povrnitev razmer stare Jugoslavije.

Najširšim delovnim množicam, ki so in še doprinašajo v tej borbi največje žrtve pa daje ta izjava to zagotovilo, da se je za njih pričelo novo življenje, vredno življenja svobodnega človeka.

Zdešar

V ZNAMENJU KONFERENCE AKTIVISTK

Vsi v vojsko - vse za vojsko

Prišle smo od blizu in daleč iz vseh predelov Primorske, skozi okupatorjeve postojanke, mimo zased, skozi snežne zamete in po ledenih poteh. A nikdar nam ne bo žal tega truda. Če bi bilo treba iti skozi trnje in prepade, skozi vse bi se prerile. Ne morem opisati čustva, ki me je prevzemalo, ko sem hodila po svobodnih tleh naše Primorske! To more občutiti samo tisti, ki živi tam, kjer straši okupator.

Prišel je tako težko pričakovani dan konference. Naše delovne čete so z velikim trudom zgradile novo dvorano, v kateri smo se zbrale.

Vojaška godba IX. korpusa je zaigrala himne. Nato so se vrstili po-

zdravi predstavniki civil. in vojaških oblasti ter šefa sovjetske vojaške misije, podpolkovnika gosp. Rybačenkova. Govorila je tudi sekretarka pokr. odbora SPŽZ za Gorenjsko, pozdravila nas je predstavnic italijanskih protifašistk.

Želela bi, da bi sleherna slovenska žena mogla slišati Črnologarjevo mamičo, ki je na ganljiv način povedala, da je žrtvovala vse 4 sinove in da je ponosna na to težko žrtev, ki jo je doprinesla za svobodo. Vsa dvorana je nato spontano zapela: »Kot žrtve ste padli!«

Spričo te matere je marsikatero mater lahko sram, da skriva svojega sina, namesto, da bi ga poslala v vojsko.

Vsaka taka naj danes reče: »Sin, doma ni mesto zate, tvoje mesto je v vojski! Ne maram poznati sina, ki ne pozna svoje dolžnosti!«

Hotela bi tudi, da bi bile prisotne tudi vse one žene, ki še premalo skrbje za našo vojsko! Slišale bi, koliko so žrtvovale že nekatere naše in koliko so pripravljene še žrtvovati! Ena je celo snela prstan iz roke in ga darovala, sledeč geslu: »Vse za našo vojsko!« Njej so sledile še druge.

Marsikateri mož je nujno potreben doma v gospodarstvu, pri preskrbi otrok in vendar se zaveda važnosti tega zgodovinskega trenutka, ko gre za našo svobodo. Zato gre mož v vojsko, ona pa prevzame delo v domačem gospodarstvu in v odborih narodne oblasti.

Žena pa je v dolgi borbi spoznala tudi odkrite in prikrite sovražnike, ki hočejo kratiti naše težko priborjene pravice, predvsem našo narodno oblast, zato je z ogorčenjem govorila o kralju Petru, ki je napadel naše najvišje narodno predstavništvo AVNOJ. Žene so soglasno izjavile: »Če bi mu bilo res za narod, bi se danes boril z narodom, kot naš maršal Tito.«

Tovarišice iz italijanske delegacije so prinesle pozdrave italijanskih protifašistk maršalu Titu. Izjavile so, da je Trst Titov in da se čutijo italijanske

protifašistke srečne, da lahko pomagajo pri graditvi demokratične Jugoslavije, saj vidijo v njej zaščitene svoje narodne pravice in svoje pravice kot žene.

Tovarišica Angelca z Gorenjske nas je pozivala k tesnemu sodelovanju. Sklenile smo, da bomo tudi me doprinesle do tega, da bo med nami res popolna enotnost, da ne bo uspevala med nami na Primorskem sovražna propaganda, ki nas hoče s silo ločiti v Kranjce in Primorce.

Komandant IX. korpusa, tov. Jože Borštnar je odlikoval najboljše matere in žene z redom in znakom hrabrosti, prav kot odlikuje vojska svoje najboljše borce. S tem je bilo izrečeno ženi najvišje priznanje za njeno požrtvovalno delo.

Končno smo sprejele sklepno izjavo, v kateri so posnete vse naloge, katere smo si stavile na konferenci. To izjavo bomo prečitale na vseh naših sestankih in iz nje črpale navodila za naše nadaljno delo.

Pozivam vse žene, ki imajo v sebi količkaj ljubezni do domovine in do naroda, da se nam pridružijo v borbi za svobodo in pravico z vsem, kar premorejo. Kot ruske žene moramo tudi me prevzeti nase breme zaledja.

Dora

Primorske žene, matere in dekleta smo se zbrale dne 11. in 12. II. na posvetovanje in smo ob tej priliki soglasno sprejele naslednjo

sklepno izjavo:

Ugotovile smo:

da je v teku poslednjega leta naša domovina, kakor tudi ves ostali svobodoljubni svet, dosegla velike uspehe in zmage v borbi proti fašizmu. Danes Hitler nima več zaveznikov in zmagovite čete RA stoje že na dohodih Berlina. Enote JA pa so osvobodile velike predele naše domovine in se pripravljajo na končni udarec,

ki mu bo sledila popolna osvoboditev naše domovine,

da je postala Jugoslavija v teku zadnjega leta važen činitelj pri demokratičnih naporih svobodoljubnih narodov in da zato uživa močno podporo demokratičnih množic in da tako podpora tudi sama daje drugim narodom,

da temne sile nekdanjih Hitlerjevih prijateljev v svetu še vedno niso opu-

stile svojih pretenzij na naše narodno ozemlje in da v skladu z njihovim prizadevanjem usmerja svojo delavnost tudi naša reakcija, ki je prišla v svoji borbi proti lastnemu narodu tako daleč, da prodaja našo zemljo tujcem in v ta namen podpihuje v našem narodu nacionalni šovinizem do sosednjega italijanskega naroda,

da je svetovna reakcija, ki skuša v vsem svetu v skladu s Hitlerjevimi načrtom napadati in onemogočati ljudskim množicam do uveljavitve demokratične volje, napadla tudi naše narode in da je tudi kralj Peter II. hotel porušiti našo narodno enotnost,

da se skuša sovražnik, ki je bil poražen na vojaškem in političnem polju, sedaj uveljaviti na gospodarskem, s tem, da skuša ovirati produkcijo, da poizkuša uvajati v naš oblastveni mehanizem korupcijo in sabotažo,

da poizkušajo sovražne sile rušiti borbeno disciplino v naši vojski in slabiti ljubezen, ki jo naša vojska uživa v zaledju s tem, da so začeli klevetati in napadati naše oficirje in štabe,

da skušajo slabiti borbeno enotnost naših narodov z rušenjem narodne enotnosti in razdvajanjem notraj samih narodov, kar se kaže pri nas v propagandi proti »Kranjcem«,

da se poskuša reakcija iz sosednjega naroda, kakor tudi naša domača poslužiti ponovno cerkve in duhovnikov kot orožja za boj proti našemu narodu in njegovemu osvobodilnemu gibanju s tem, da navaja goriški nadškof svoje duhovnike k izdajanju sovražnikovih propustnic in vsem mogočim načinom lomljenja vse narodne discipline in ljudske oblasti,

da so se končno pojavili na našem ozemlju še četniki in nedičevci izdajalci srbskega naroda, ki hočejo zapeljati naš narod s svojo lažljivo propagando.

Me smo na posvetovanju vsa ta vprašanja temeljito pretresle, in sklenile:

1. Popolna mobilizacija je najboljši in najodločnejši odgovor našega naroda na vse namere sovražnikov. Zato hočemo:

a. poslati prav vse moške, vojaške obveznike iz zaledja na bojišče, pri gospodarskem delu in pri delu v narodno osvobodilnih odborih pa jih bomo nadomestile me,

b. vplivati hočemo na matere, žene in sestre skrivačev, da bodo poslale v vojsko vse one, ki se še vedno skrivajo in odtegujejo splošni mobilizaciji, če pa se ne bodo hoteli nikakor javiti sami, bomo pa v vsem pomagale našim organom, da jih izsledijo in kaznujejo.

c. Prekvasiti nameravamo naše vasi s tako borbeno zavestjo, da vas ne bo trpela niti minute v svoji sredi dezerterja iz naše vojske, ampak ga bo takoj poslala nazaj v edinico, iz katere se je samovoljno odstranil.

d. Storile bomo vse, da dosežemo pri tistih, ki hodijo kopat Nemcem jarke in sebi smrt, da bodo to delo opustili in svojo delovno silo raje stavili na razpolago naši vojski in s tem tudi sebi.

2. Organizirale bomo *vsestransko pomoč vojski*, ki v sedanjem trenutku rešuje vse naše imetje in naše življenje.

a. Razpredle bomo kar najširšo obveščevalno mrežo, tako da bodo naše edinice redno obveščevane o premikih sovražnika in o njegovih namelih, da ga bo naša vojska tem lažje in tem silneje tolkla na vsak korak.

b) Kurirsko službo bomo opravljale točneje in s še večjo vnemo kakor doslej, zavedale

se bomo, da pri pošti često odloča naša naglica o življenju ljudi.

- c) Kadar bo prišla vojaška edinicna v vas, ji bomo takoj na razpolago, da ji pomagamo pri kuhi in drugem delu, ki ga lahko opravljamo me.
- d) Skrbele bomo za to, da bomo če bo le mogoče in kadar bo mogoče oprale perilo vojakom, da se med vojsko ne bi začele širiti nalezljive bolezni (tifus).

Predvsem pa bomo posvetile svojo največjo skrb organizaciji prehrane in ostalih sredstev za našo osvobodilno vojsko. Rajši bomo stradale me, ker vojska, ki nam za ceno svoje krvi brani življenje, nikakor ne sme stradati.

3. Pri naši *oblasti bomo sodelovale* in ji pomagale na vsak korak in v vsakem primeru. Vse naše delo bo šlo za tem, da bomo še poglobile in razvile našo demokratično oblast:

- a) V odbore in v vso našo oblast bomo zanesle načelo nezprosne pravičnosti, ki mora biti temelj naše oblasti.
- b) Poglobljati hočemo svoje znanje in znanje svojih sovaščanov, da bomo lahko v demokratični oblasti kar največ koristile našemu narodu.
- c. Predvsem pa hočemo v sebi in v vseh iskrenih Slovencih zbuditi čut budnosti, ki bo takoj onemogočil sleherni sovražnikov poizkus, da bi se vgnezdil v našo oblast. Organizirale bomo socialno pomoč osirotelim krajem. Nikakor ne bomo pustile, da bi sovražnik izrabljaj našo revščino s tem, da bi z aprovizacijo izsiljeval iz siromašnih ljudi vesti o gibanju naših edinic. Na svoja ramena sprejemamo skrb, da bomo izvedle popolno blokado

sovražnikovih postojank in da bomo organizirale v zaledju tudi prehrano revnih krajev.

Intezivnejše hočemo sodelovati pri vseh delih obnove, da se bo naša domovina kar najhitreje dvignila iz ruševin, v katere jo je zagrnjil sovražnik. Ne bomo se strašile pri obnovi zemlje prevzemati nase celo naloge in dela, ki jih običajno opravljajo moški, saj se tudi v dneh borbe nismo strašile prevzemati nase moških nalog.

Na vasi hočemo skrbeti za higijeno, da za vsako ceno preprečimo pojavljanje bolezni, ki jo je v našo zemljo zanesel sovražnik. Naša organizacija bo skrbela za to, da bo v vasi organizirano redno pranje.

Za našo vojsko hočemo zbirati kar največ denarnih sredstev. Zbirale pa bomo tudi vso zlatnino, ki nam je samo v okras.

Pri izvrševanju vseh teh nalog pa hočemo širiti in povečati našo organizacijo in dajati osvobodilnemu pokretu in pa naši narodni oblasti vedno novih sil. Vso podporo bomo nudile svojim političnim odborom OF kakor tudi odborom oblasti; to smatramo za eno svojih poglavitnih nalog. Še nadalje bomo po naši ženski liniji v zvezi z ZSM pod vodstvom OF vršile delo med ženami, da pridobimo vse tiste, ki stoje še ob strani za delo v NOO in političnih odborih.

Naša konferenca ni samo določila novih nalog nam primorskim aktivistkam, ampak je bila istočasno veličasten dokaz junaštva in politične zrelosti primorske žene. Prisrčnost odnosov med Primorskimi ženami in predstavnicami italijanskega protifašističnega gibanja, ki daje našemu zborovanju osrednjo noto, je najboljši dokaz, da smo demokratični Slovenci in demokratični Italijani pripravljeni in zmožni, da uredimo svoje odnose v duhu prijateljstva in pravičnosti.

Slovenske žene in matere, zbrane na pokrajinskem zborovanju za Slov. Primorje

NAJVIŠJE PRIZNANJE NAŠIM ŽENAM

Na konferenci primorskih aktivistk je komandant IX. korpusa tov. Jože Borštnar v imenu naroda odlikoval z redom in znakom hrabrosti 31 požrtvovalnih žena in deklet, ki so posvetile vse svoje sile borbi za narod.

S tem ni bilo odlikovanih samo 31 žena. Vse slovenske žene so za svoje enakopravno delo v domovinski vojni dobile najvišje priznanje, namreč to, da so borke na položajih, saj so bile odlikovane z istim odlikovanjem, kot so odlikovani naši najboljši borci.

Red in znak hrabrosti so dobile naše junaške matere, katerih ni zlomilo to, da so žrtvovale 3 ali več sinov, nasprotno še bolj delajo, da jih maščujejo. Dobile so ga hrabre kurirke, ki se v izpolnjevanju svojih dolžnosti ne strašijo nobene smrtne nevarnosti. Dobile so ga naše požrtvovalne aktivistke. Tovariš komandant korpusa je pripenal red in znak hrabrosti sivolasim materam in mladim dekletom. Samo par primerov bomo navedle:

Tovarišica Skapin Ivanka, članica PNOO je izgubila tekom enega leta dom, moža, dve hčeri in dva sina. Vsem mora služiti za vzgled, kako je ona sprejela te žrtve nase. Ni tožila, ni jokala, samo še bolj se je oklenila dela v osvobodilnem gibanju. Odkar so ji padli njeni otroci, je postala mati vseh primorskih aktivistov. Kdo je ne pozna? Vsem je znana pod imenom »mamica«.

Tovarišica Črnologar Frančiška je poslala v borbo 4 sine, ki so vsi žrtvovali življenja za svobodo. Dva izmed njih sta bila med Cerkljanskimi žrtvami. Poleg 4 sinov je izgubila tudi moža, ki je umrl v internaciji in vse premoženje. Tudi sama je bila dolgo časa v internaciji. Kljub vsemu trpljenju, ki se je steklo nad njo, je vedno

vedra in čaka na dan, ko bo narod maščeval njene in vse druge žrtve.

Tovarišica Miklavc Angelca je šla že od vsega začetka v borbo skupno s svojim možem in svojimi 4 sinovi. Trije od njih so med tem že padli, četrti je invalid. Hitro zapored je zadel tovarišico Angelco udarec za udarcem, vendar ona ni klonila. S še večjo vnemo se je vrgla na delo, da konča to, kar sinom ni bilo dano in da jih maščuje. Ponosna je na to, da je donesla žrtev za Titovo Jugoslavijo.

Tovarišica Jožefa je vdova s 6 otroki. Najstarejša dva je izgubila v borbi, 18 letnega že julija 1942, 16 letnega pa poleti 1943. Bila je v zaporu, kjer so jo strahotno mučili. Iz zapora se je vrnila v požgani dom. Tovarišica Jožefa dela tudi danes z vso silo in tudi 4 njene hčerke so aktivistke v odborih naše oblasti.

Tovarišica Pepca je izgubila v borbi dva sina, pet njenih otrok pa še danes stoji v naših vrstah. Ena izmed njenih hčera je bila prva partizanka na Primorskem in v Loški dolini. Uničili so ji dom, njo pa strahovito mučili. Zdaj je že nad eno leto v taborišču Dachau. Je res vzgled trdnosti in junaštva.

Tovarišica Marija je poslala v borbo tri sine in vse tri je izgubila. Vsi trije so padli od zločinske domobranske roke. Najmlajšega je ubil celo sosed domobranec. Tovarišica Marija se je po tem udarcu vrgla s še večjo vnemo na delo, da jih maščuje. Je odlična politična delavka. Posrečilo se ji je celo, da je pridobila za naše gibanje mater tistega domobranca, ki je ubil njenega najmlajšega sina, tako da ta noče več priznati svojega sina — domobranca.

Tovarišica Marija je kmečka žena in je kurirka že od tistih dni, ko so se pojavili prvi partizani. Vedno je najvestneje izpolnila svojo dolžnost. Kljub svojim 56 letom je najboljša kurirka v okrožju. Poleg odlične kurirke je tudi dobra aktivistka.

Tovarišica Ipavčeva je kljub visoki starosti 81 let odlična kurirka med dvema postojankama.

Tovarišica Barbka je kurirka že od leta 1941. Ko so jo Italijani zajeli so jo 42 krat strahovito mučili, vendar ona ni izdala ničesar.

Tovarišica Zvezda je ena izmed najbolj požrtvovalnih kurirk, kar jih je kdaj imelo Slovensko Primorje. Pri svojem težkem poslu se ni bala ne kvesturinov ne izdajalcev. Hodila je

z orožjem in nevarno pošto skozi vse postojanke in premnogokrat jo je rešila samo njena hrabrost in duhapri-sotnost.

Na konferenco je prišlo tudi več tovarišic iz vojske. In nekatere od njih so imele že red in znak hrabrosti. Dobile so ga za svoje požrtvovalno delo kot bolničarke ali pa zato, ker so z isto hrabrostjo kot njihovi moški tovariši jurišale na bunkarje ali napadale sovražne postojanke.

Naštela sem samo par primerov naših odlikovank. Večina od njih danes iz raznih razlogov še ni mogla biti odlikovana, vendar bodo tudi one prej ali slej dobile javno priznanje.

Take so naše borke, take so matere, sestre in žene junaških borcev IX. korpusa.

Eva

Kujmo borbeno enotnost med vojsko in zaledjem

Pod tem geslom tekmuje. Na konferenci aktivistk so tovarišice same zahtevale, da te zadnje dni, ki nas še ločijo od svobode tekmuje med seboj, katera bo napravila več v borbi za mir. Vsa Primorska tekmuje. Z nami so združene v tem dvomesečnem tekmovalju edinice IX. Korpusa. Matere bodo tekmovala ramo ob rami s svojimi sinovi, žene z možmi, sestre z brati. To tekmovalje naj bo zunanji znak tesne povezanosti, ki je med nami in borci IX. Korpusa, ki je kri naše krvi.

Naši borci bodo na frontah tekmovali zato, da bo okupator čimprej izgnan iz naše zemlje. Tekmovali bodo zato, da bodo vsi javni in skriti fašistični zločinci spoštovali našo voljo, da spadamo za vedno z ostalo Slovenijo v federativno Titovo Jugoslavijo. Me bomo za uresničenje tega cilja tekmovala v zaledju.

V čem bo obstojalo to naše tekmovalje?

Do najvišje mere bomo stopnjevale

tempo našega dela in posebno v mobilizaciji vseh za orožje sposobnih mož in jih z nadomestnimi volitvami nadomeščale s tovarišicami. Na novo bomo povezale vsaj 50 vasi v Benečiji in še tistih par vasi v ostalih okrajih, ki doslej še niso bile povezane. Vse že povezane žene bomo aktivizirale, da bodo prevzele manjše delo onih, ki so po nadomestnih volitvah sprejele delo v odborih naše narodne oblasti. Vso našo skrb bomo posvetile preskrbi in prehrani naše vojske. S tem bomo dvigale borbenost naše vojske, dosegle bomo pa tudi iskreno povezanost kar je namen tega tekmovalja.

Za našo vojsko bomo nabrale sledeče:

100 q krompirja, 60 q moke, 25 q fižola, 2 q maščobe, 7 q suhega sadja, 300 l vina, 2.500 jajc, 400 rjuh za obveze, za 500.000 Lir sanitetnega materijala, 2 miliona posojila.

Razen tega bomo nabrale 300 kom. prstanov ali uhanov in 6 q medenine

za izdelovanje naših znamenitih par-topov in za potrebe naših delavnic.

Tekmovale bomo pa tudi v tem, da bomo obdelale in posejale vso zemljo. S koliko večjim zanosom se bo boril tvoj mož, če bo imel zavest: »Otroci ne bodo lačni in tudi jaz bom ob vrnitvi sedel za polno mizo, saj je obdelana in posejana vsa zemlja.«

Tekmujmo! Pomladni sončni žarki naj nas najdejo združene v tekmovalni za dosego sonca, za katerega je Primorska toliko žrtvovala za svobodo.
Marica.

Naši narodi se borijo za svojo svobodo, za svojo neodvisnost, za boljšo in srečnejšo bodočnost.
(Maršal Tito)

PODRLE SMO VSE PREGRADE

25. in 26. II. so zborovale na naših primorskih tleh gorenjske žene. Z velikim veseljem smo pozdravile gorenjske sestre na našem osvobojenem ozemlju. Naše skupno geslo je bilo: »Podrle smo vse pregrade, ki so nas morda še ločile v delu.«

Tovarišice, ki so prišle na zborovanje, se niso strašile dolge poti. Prišle so iz postojank, šle so skozi postojanke. Poročale so o velikih nemških zverstvih in grozodejstvih domačih izdajalcev, o mukah, ki jih morajo prestatiti pošteni Slovenci v mučilnicah v Begunjah in o neštetihih grobovih talcev v Dragi. Vse to trpljenje jih je strnilo v enotno fronto z našo vojsko, z borci IX. Korpusa. Zavedajo se, da bo samo naša vojska tista, ki bo pognala okupatorja iz naše zemlje, in da bo pomagala naši ljudski oblasti poiskati vojne zločince, ki so prinesli toliko gorja nad slovenski narod. Zato so sklenile, da bodo z vsemi silami podprle našo vojsko bodisi v mobilizaciji, bodisi v preskrbi. Skle-

nile so, da bodo gradile našo narodno oblast v zaledju, čigar breme so prevzele na svoja ramena.

Prav kot primorske žene, so tudi one žene, matere in sestre borcev IX. Korpusa. Zato smo jim napovedale plemenito tekmo v kateri bomo združile vse sile, da pomagamo naši vojski v njenem zadnjem naporu za dokončno osvoboditev naših mest in vasi. Med raznimi pozdravnimi brzojavkami so poslale tovarišice brzojavko tudi bolgarskim ženam. Zahvalile so se jim za sestrsko skrb, s katero so sprejele bolgarske žene slovenske otroke, med njimi tudi gorenjske.

Tovarišice, ki so prišle iz švabskih postojank, se niso mogle načuditi življenju na našem osvobojenem ozemlju. Čutile so kako je tu že vsaj deloma uresničeno tisto, za kar so bile zaprte in mučene v Begunjah, za kar je nešteto njihovih mož, sestra, bratov in sinov padlo mučeniške smrti v Dradi.
Jela

Vtisi z našega tečaja

Z zbornega mesta pod Nanosom smo krenile navkreber po ledeni gorski poti. Pozno zvečer smo prišle na mesto. Stopim iz avtobusa. Vrvenje sem ter tja, kot v mestu. Obvladuje nas prijeten občutek, da smo na osvobojenem ozemlju.

Drugi dan smo izvedele, da je konferenca prestavljena, in da bomo do takrat posečale vzgojno - političen tečaj. Vse do dneva konference smo marljivo

sledile predavanjem naših najboljših primorskih predavateljev. Na dnevnem redu so bila politična in gospodarska predavanja. S tem smo pridobile potrebno podlago za naše delo na terenu. Naučile smo se pa tudi kako se bomo odslej lahko same gradile.

Vsak dan smo videle kaj zanimivega. Med drugim smo se udeležile tudi sodne razprave proti trem obtožencem.

Z velikim zanimanjem smo zasledovale, kako naša oblast pravično sodi vse krivce.

Ob večerih smo videle marsikatero kulturno prireditve. Prisostvovala smo Prešernovi proslavi in prireditvi naših pionirjev. Kako lepo in neustrašeno nastopajo ti otroci. Bilo mi je kar hudo pri srcu, ko sem se spomnila na moja otroška leta, ki so bila prazna in puhla. Z veseljem in zaupanjem gledamo na našo mladino, ki je steber naše srečne bodočnosti.

Poklonile smo se tudi 47 žrtvam podelga izdajstva, ki spijo na tamkajšnjem pokopališču.

Ko mislim na vse te dni, ki jih preživljam na osvobojenem ozemlju, se spominjam na naše tovarišice gospodinjske pomočnice, ki še v Ljubljani kljubujejo okupatorjevemu terorju. Strnimo vse sile v skupni borbi, da bo tudi njim čim prej prisijala svoboda.

Marija

Vse za zmago - vse za svobodo!

8. marec - praznik dela

Že vrsto let praznujejo napredne žene vsega sveta 8. marec kot svoj največji praznik - praznik žena vsega sveta... V miru kot v vojni jim je bil ta dan praznik nesebične borbe proti vojni, praznik njihove lastne požrtvovalne dejavnosti... Vse to in še več pomeni naprednim ženam vsega sveta letošnji 8. marec. Pomeni jim praznik njihove žilave, krvave borbe proti nečloveškemu nacifašizmu za lastno in narodno svobodo, za trajen mir, za bratsko sožitje vseh svobodoljubnih narodov. In kot takega so ga letos proslavile skupno z Gorenjkami tudi naše Primorke, ki so se v njegovo proslavo zbrale ob prisotnosti ševilnih zastopnikov vojaške in civilne oblasti ter zavezniških misij v veliki dvorani, ki je pravkar zrasla iz ruševin na osvobojenih primorskih tleh.

Kot matere, žene in sestre borcev IX. korpusa so zborovalke željno in z navdušenjem poslušale besede številnih govornikov. In kako naj bi drugače sprejele njihove besede? Saj so jim te besede govorile o njihovem lastnem korpusu, ki je del slavne Jugoslovanske Armade, o tistem korpusu, za katerega so že toliko žrtvovala in ki bo ob njihovi združeni podpori priboril tako slovenskemu kot italijanskemu življu popolno svobodo... Naj naša žena liki sovjetski niti za

trenutek ne pozabi na svojo armado, v okrepitev te armade naj služi vsa utrditev zaledja od izgradnje narodne oblasti pa do obnove uničenega gospodarstva, h katerima pristopa današnja slovenska žena... Primorske žene bodo s svojimi italijanskimi tovarišicami pristopile k uresničevanju skupnega načrta. Obdelale bodo sleherni košček zemlje, dvignile gospodarstvo iz ruševin in se politično izpopolnile, da bodo kos vsem bodočim nalogam. S tekmovanjem v vseh panogah udejstvovanja si bodo priborile častno mesto na svojem drugem kongresu.

Z velikim navdušenjem so žene sprejele naslednji sklep: Tiste tri tovarišice, ki se bodo med vsemi ženami in dekletih Slov. Primorja najbolj odlikovale v tekmovanju, bodo šle osebno k maršalu Titu. Ponesle mu bodo darove, katere so žene na svojem zborovanju poklonile maršalu Titu, t. j. album s kleklanimi okraši na platnicah in kleklane Titove slike. S tem v zvezi so tovarišice sklenile, da bodo sproti poročale o uspehih tekmovanja, da se bo lahko ugotovilo, katere tri so zmagovalke, ki bodo šle v Beograd.

Pred naše žene se je med drugimi perečimi vprašanji postavilo s posebnim poudarkom zlasti vprašanje miru. Kakšen bo bodoči mir? Ali bo to

tisti mir, za katerega so naši narodi žrtvovali vse? Tisti mir, ki mora zrasti na temelju, zgrajenem iz krvi in kosti naših najboljših sinov? Dokler bo zemlja nosila zločince kova generala Roatta, zločince, ki so z naslodo zadajali že samo jugoslovanskim narodom neizmerno gorje, toliko časa ne bo takega miru. Toda zločinci ne bodo ostali nepoplačani. Za to nam jamči Moskovska konferenca, za to nam jamči vsa Jugoslovanska Armada. Žene, ki zborujejo na svetih tleh izmučene Primorske, kjer je zrasel IX. korpus iz skupnih žrtev slovenskega in italijanskega ljudstva, te žene izjavljajo pred vsem svetom, da ne bodo prenehale z bojem vse dotlej, dokler ne bo najden in kaznovan poslednji zločinec . . . Te osnovne misli je v svojem govoru o bodočem miru izrazila članica SNOS-a tov. Vida Tomšičeva, ki je žela za svoje besede viharno odobravanje navzočih. Za njo je spregovorila zastopnica italijanskih protifašistk Slovenskega Primorja in v imenu rojakinj izjavila, da bodo italijanske protifašistke po poti skupne borbe s slovenskimi ženami oprale madež, ki ga je zadal

fašize. . . njihovi narodni časti in tako postavile trden temelj bodočemu sožitju.

Ko je ob zaključku stopila na oder delegacija odlikovank in v imenu gorenjskih in primorskih žena poklonila zastopniku IX. korpusa majorju Aci v dar zlatino, katero so žene darovale na obeh konferencah, je navdušenje doseglo višek. Naše žene s tem da rilom niso žrtvovale zgolj zlata, tem več tudi svoje najdražje spomine . . . Ta dokaz silne ljubezni naših žena do naše armade je ganil vsakogar. Sle dilo je čitanje pozdravne resolucije gorenjskih in primorskih žena italijanskim protifašistkam, maršalu Titu, ženam SZ, Anglije in Amerike, našim vrhovnim političnim predstavništvom, Jugoslovanski Armadi, borcem IX. korpusa in masovnim organizacijam.

Z letošnjo skupno proslavo 8. marca so primorske in gorenjske žene znova manifestirale svojo pripravljenost na skrajne žrtve za častno izvršitev svojih zgodovinskih nalog, da do skrajnih možnosti okrepijo svoj IX. korpus in s tem doprinesejo svoj delež k utrditvi Jugoslovanske Armade, ki bo znala tudi trpeči Primorski priboriti svobodo. Ž.

Kaznovali bomo vojne zločince nad našim narodom

Danes govori ves svet o vojnem zločincu, generalu Mariu Roatti, ki je ubežal rimskemu sodišču in o nič manjšem zločincu, generalu Orlandu, ki mu je omogočil beg. Kako, da je tak zločinec mogel uteči, so vsi naši listi že veliko pisali. Utekel je zato, ker so v Italiji na odločilnih položajih še vedno prikriti fašisti, ki so svojemu bratcu Roatti omogočili beg. Omogočili pa so mu beg zato, ker je naša državna komisija za ugotavljanje vojnih zločincev zahtevala, da se mora Roatta, ki je preival nedolžno kri naših otrok, požigal naše bele vasi, zagovarjati za svoje zločine našemu narodu pred našim narodnim sodi-

ščem. Vedeli so, da bo naše sodišče sodilo na podlagi dokumentov, ne le njega, Mussolinijevega krvoloka, ampak vse njegove črnosrajčne prijatelje, ki imajo še sedaj zaslonbo skritih fašistov in stoje v javnem življenju.

Naša državna komisija je o zločinih generala Roatte že izdala poročilo, od katerega prinašamo par odlomkov:

1. General Mario Roatta je izdal kot poveljnik II. armade v marcu l. 1942 prosluli »cicolare« HZS in pozneje več dodatkov. Tu je ukazal, da je treba postreliti ujetnike, zapirati in streljati talce, požigati hiše in vasi, masovno internirati ljudstvo, ropati in drugo. Na-

- redba je veljala za podrejene 5. 6. 11. in 18. korpus v Sloveniji, Dalmaciji in Hrvaškem Primorju.
2. V podrobnem je odredil v spisu št. 7.000 z dne 7. aprila 1942. da prebivalstvo odgovarja za vse sabotaže v bližini sabotažnih akcij in da je treba porušiti njihove hiše, po potrebi pa tudi vse vasi. Kot upornike je treba smatrati vse civilne osebe v zaledju borbenega področja, kakor tudi osebe, ki ne stanujejo na takem ozemlju, pa so tu zalotene. Potreba je internirati družine, pa tudi cele vasi, premoženje pa je zapleniti. Za upornike se smatrajo moški, zajeti v bližini skupine upornikov ali pa na ozemlju, kjer so se vršili boji, četudi bi bili zajeti brez orožja. Samo žene, ranjenci in moški se morajo izročiti sodiščem, vse ostale pa je postreliti takoj na mestu, kjer so bili ujeti.
 3. Z aktom z dne 23. januarja 1943. je general Roatta vse naredbe ponovil.

Kje pa je naša državna komisija dobila ta dokument?

Dobila ga je iz naroda samega. Zbirala je podatke o vseh zločinih, katere so vršili fašisti nad našim narodom.

Tako prijavo napravi vsakdo, ki je trpel radi okupatorja od leta 1918 pa do danes. V njej opišemo vse krivice, katere smo pretrpeli bodisi v moralnem ali materialnem oziru. To je naša korist, je pa tudi naša dolžnost, ker pomagamo s tem do kaznovanja vojnih zločincev. Izpolnjene prijave oddamo krajevnemu nabiralcu prijav, kateri jo pregleda ter da naprej.

V katerih slučajih napravimo prijavo?

1. Pri umorih in telesnih poškodbah.
2. Pri omejitvi osebne svobode.
3. Pri prisilni mobilizaciji s strani okupatorja ali domače reakcije

4. Pri posilstvu in oskrumbi.
5. Za težka nečastna dejanja.
6. Pri zločinih proti imovini.
7. Pri zločinih proti narodu.

Vsaka prijava mora biti popolna do skrajnosti, ker drugače izgubi vrednost kot mednarodni dokument. Pri tem delu imamo žene in dekleta zelo važno vlogo: nadomestiti moramo krajevne nabiralce prijav, okrajne in okrožne referente za ugotavljanje zločinov. Zavedati se moramo važnosti tega referata, ker nam sklepi Krimške konference ponovno pričajo o hitrem in pravičnem kaznovanju vseh vojnih zločinov. Lotimo se popisovanja krivcev. Ko pride okupator v vas se moramo na vse načine truditi, da izvemo od njega čimveč koristnih podatkov potom katerih bomo lahko izsledili še ostale krivce. Vsa okrožja so dobila obrazce za prijave, na podlagi katerih postane izpolnjevanje lahko. Poglavitno pri našem delu je, da se zavedamo ogromnega pomena prijavljanja zločinov. Le tako bomo maščevali vse krivice nad našim narodom in zadostili pravici.

Prijava zločinov je tudi sijajno obrambno sredstvo proti okupatorju, ker okupator ve, da bo maščevano vsako zločinsko ravnanje nad njim in njegovo imovino.

Ne smemo pa pozabiti dejstva, da s prijavljenjem prikazujemo vsemu svetu, koliko je naš narod pretrpel, predno je uresničil svojo voljo in si zgradil dom skupno z ostalimi narodi Jugoslavije.

Proti takim dokazom, kakor je enotno in skupno prijavljanje vsega primorskega ljudstva se ne bo mogel noben protiljudski reacionar protiviti naši volji, da smo sestavni del Titove Jugoslavije.

Glejmo, da bomo imeli pred koncem vojne opisane vse vojne zločince in zločine ter dali s tem: možnost komisiji za ugotavljanje zločinov okupatorjev in njihovih pomagačev, da takoj

izsledi krivce in poskrbi za njihovo kaznovanje. Tako bodo maščevani vsi. Naši mučenci, vsi naši padli bratje in sestre.

Narod bo sodil svcje zločince na podlagi prelitih solza, na podlagi trpljenja, ki ga je tako kruto občutil. Sodil bo strogo, toda pravično. Pred-

vsem pa bo sodil prav vsem! Četudi se je danes Roatti napram vsem posrečilo, da je s pomočjo svojih fašističnih prijateljev ušel, ni ušel za vedno. O tem nam je jamstvo Krimska konferenca, jamstvo nam je naša Jugoslovanska Armada in naša enotna vlada.
Slavka Krajner

Tovarišice iz vojske pripovedujejo

Naše pokrajinske ženske konference so se udeležile tudi naše tovarišice borke. Prvič smo se v tako velikem številu srečale z našimi borkami in sklepale o našem skupnem delu. Z nami so zborovale odlične borke in požrtvovalne bolničarke. Nekatere od njih so nosile tudi najvišje priznanje za svoje delo, čine Titovega oficirja in red in znak hrabrosti.

Iz njihovega pripovedovanja je zvenela borbenost in požrtvovalnost ter brezprimerna ljubezen do trpečega naroda, kateremu pomagajo v najtežjih okoliščinah priboriti svobodo.

Tovarišica Štefka ni govornica, ampak borka. Bila je v mnogih akcijah in pomagala mnogim ranjencem. Večkrat se ji je zgodilo, ko je nesla ali vlekla težko ranjenega tovariša pod najhujšim sovražnim ognjem na varno, da jo je prosil, naj njega ustrelji, sebe pa reši. Ona pa je bila pripravljena raje sama žrtvovati življenje, da reši ranjenega tovariša. Nekoč se je znašla pri reševanju ranjenca v zelo težkem položaju. Od vseh strani je streljal sovražnik na njo. To je opazil neki tovariš na položaju in s svojim šarcem toliko časa streljal na Nemce, da jih je prepodil in s tem rešil njo in ranjenega tovariša.

Tovarišica Ančka iz Prešernove brigade je pripovedovala:

Bila je borba na Žirovskem vrhu. Tovarišica mitraljezka si je poiskala zaklon za svoj mitraljez. Ni se ustrašila pribhajajočega sovražnika, ki je jurišal proti njej. Ona je kosila s svojim mitraljezom in ga prisilila k umiku. S svojo hrabrostjo je rešila več ranjenih borcev, da jih sovražnik ni ujel.

Pri jurišu na sovražne bunkerje se je neka tovarišica bombašica skupno s tovariši plazila do bunkerja, kjer je z velikim trudom vrgla skozi odprtino

Premagali smo vse zapreke in danes ni več sile, ki bi nam lahko odvzela pridobitve, ki smo si jih priborili s krvjo in življenji najboljših sinov Jugoslavije. Maršal Tito

prvo bombo v bunker. Med tem je sovražnik iz drugega bunkerja streljal nanjo in jo ranil. Tovariši so jo hoteli rešiti, vendar jim zaradi silnega ognja ni uspelo. Ko je videla, da bo prišla sovražniku v roke, je odpela bombo in si jo položila na prsa, samo da je sovražnik ne dobi žive.

Iz pripovedovanja naših tovarišic bork je zrasel za nas svetel vzgled žene, ki se žrtvuje do skrajnosti za sveto stvar. Ta vzgled nas bo spremljal pri našem delu.

Osvobodilna Fronta si je pridobila ne samo ljubezni in zaupanja svojega naroda, marveč tudi priznanje vsega svobodoljubnega sveta.

Edo Kardelj

RDEČI KRIŽ SLOVENIJE

RKS je mednarodna organizacija, ki pomaga v vojni in miru povsod tam, kjer so prebivalci najbolj pomoči potrebni. Njegovo delo je določeno z mednarodnimi pogodbami in zaščiteno od vseh držav.

Največja naloga RKS v mirni dobi je boj proti bolezni. Za to so nastale klinike, okrevališča, porodnišnice, dežji domovi, jaslice, šole na prostem, počitniške kolonije itd.

V vojni dobi pomaga žrtvam vojnega terorja, vdovam in sirotam, nudi pomoč bolnikom in ranjencem, skratka, pomaga vsem, ki so po vojnih strahotah prizadeti.

V RKS so včlanjeni moške, ter žene in dekleta, ki so organizirane v SPŽZ ali v druge organizacije iz vsega početka borbe s počrtvovalnostjo zbirale sredstva za vojsko ali za potrebe naroda. Tudi zdaj, ko ustanavljamo društvo RKS, so žene razumele veliko potrebo te človekoljubne ustanove. S svojim delom so dosegle obilo lepih uspehov.

To se je izkazalo predvsem v Srednjem okrožju, kjer se je ustanovilo v

par mesecih nad 140 edinic RK, pridobilo 11000 rednih članov in okrog 3000 podmladkarjev. Ustanavljajo se domače lekarne, nudi se prva pomoč ranjencem in bolnikom, v tem oziru so se nekatere edinice RK dobro izkazale. Samo ena članica iz neke edinice RK v Mirenskem okraju je v enem mesecu obvezala skupno 170 partizanov in civilistov, neka druga edinica RK 50 itd. Nabavlja se sanitetni in drugi material za našo armado, nabira se živež, obleka, obutev in se razdeli med pogorele in reveže. Nekatere edinice RK so pred Božičnimi prazniki zbrale prostovoljne prispevke, živež, oblačila, obutev in so nato v istih edinicah RK za Božične praznike s količino nabranega materiala obdarile pogorele in reveže.

V Severnoprimumskem okrožju se je ustanovilo okrog 50 edinic RK. Pridobili so nad 2.000 rednih članov RK; podmladkarjev 400, postavili nad 20 domačih lekarn. Vršijo se predavanja o prvi pomoči ranjencem in bolnikom, nabiralne akcije v prid pogorelcem in revežem, pripravljajo se paketi za naše borce itd.

Posebno zanimanje pri ljudstvu cele Primorske pa je poizvedovanje pogrešanih svojcev, ki ga vrši naš RK. Marsikatera primorska mati, žena in sestra ni vedela že več mesecev, morda tudi leto, za sina, moža, brata, ki se je nahajal v NOV ali v inozemstvu; pa je potom RKS dobila vezo s pogrešanimi svojci. Zato je potrebno, da sleherni kraji ustanovijo edinice RK, katere bodo

vršile poizvedovanje, nudile pomoč ranjencem itd.

Toda naloge RK se ne končajo tukaj. Ko se bodo vračali, po končani vojni vsi izčrpani in bolni naši interniranci, bo naš RK imel nalogo, da tem vračajočim nudi prvo pomoč na povratnih stanicah.

Geslo RKS je: Veliko delati in malo govoriti!
Snežnica

Zdravje je naše drugo orožje

Vojne razmere nudijo najugodnejša tla različnim boleznim, ker je zaradi pomanjkanja hrane in zmanjšane higijene, vsako telo bolj dovzetno, t. j. manj odporno. Katere bolezni so danes najnevarnejše in najbolj razširjene? V časopisih, okrožnicah in letakih je zadnje čase mrgolelo opozoril, nasvetov in ukrepov. Zato ve že vsakdo, da je pegasti legar tista nevarnost, ki ji moramo posvečati največjo pozornost. V Južnem okrožju se je že pojavilo par slučajev pegastega legarja. Tja so ga prinesli četniki, ki se z Nemci vred umikajo pred našo vojaško silo.

Prenašalec legarja je uš. Zato zopet in vedno znova ponavljam: „Razuši se, da ne oboliš.“ Brez uši pegastega tifusa ne boš dobil. Če slučajno ni v bližini razuševalnih ekip, bodisi civilnih

ali vojaških, se razuši v krušni peči Tako obvaruješ sebe in svojo okolico

Kako nevaren je pegasti legar dokazujejo najboljše posamezni slučajji, ko so Nemci od pegavca obbolele četnike enostavno postrelili.

Naša dolžnost pa je, da nevarnost zatremo, še predno nas stisne k tlom. Prav gotovo so nas vojne razmere prisilile k temu, da smo zanemarili telesno snago. Posvečajmo odslej telesni snagi več pažnje. Poleg rednega umivanja se umivajmo po vsem telesu in preglejmo obleko in perilo vselej, kadar smo bili skupaj z večjo množico ljudi. Operimo večkrat perilo. Pomagajmo v boju proti ušem in s tem tudi proti legarju naši vojski, s tem, da ji redno peremo.
Lju

Naša nova naloga je obnova našega gospodarstva

Velik je delež, ki za je in ga še doprinaša naša žena v narodno osvobodilni borbi bodisi kot borka, bolničarka ali kurirka na fronti, bodisi v zaledju pri oskrbi naše vojske ali pa pri opravljanju težkega in odgovornega dela pri gradnji naše nove ljudske oblasti in pri delu v vseh političnih in množičnih organizacijah. Nešteto jih je, ki so morale po večletnem najtežjem boju in delu doprinesti svojo poslednjo in največjo žrtev v ječah

in koncentracijskih taboriščih ali pa na položaju.

Danes, ko prehaja naša prva fronta na vojaškem polju v svojo končno in odločilno fazo, ko stojimo tik pred svojim glavnim ciljem Svobodo in Zedinjenjem, danes, ko je zgubil sovražnik svojo bitko tudi na svoji drugi fronti, na političnem polju, se s tem naloge žene ne zmanjšujejo, ampak naraščajo. Kajti odpira se nam nova, tretja, gospodarska fronta, ki ne bo manj

trda in težka, ki ne bo zahtevala manj borbenosti, neustrašenosti in iznajdljivosti kot dosedanja, če si bomo hoteli za gotoviti na vojaškem in političnem polju dosežene uspehe in uživati sadove naše borbe.

Zaključna faza vojne postavlja pred nas ogromne nove naloge naše nove tretje fronte v zaledju, ki ga je treba politično utrditi in gospodarsko organizirati, da bomo mogli črpati iz njega vse vire za dokončno uničenje sovražnika na fronti in v zaledju. Osnovna naloga tretje gospodarske fronte je prehrana vojske in zaledja ter obnova celotnega gospodarstva in s tem v zvezi tudi obnova naših porušenih vasi in mest.

Obnova naših porušenih domov je temelj za vsesplošno obnovitveno delo naše porušene domovine. K tej nalogi moramo pristopiti takoj, kajti povrnitev slehernega kmeta v opuščene, porušene vasi za deva vprašanje naše prehrane. Dokler kmet ne bo imel svoje strehe in ne prilike obdelovati svojo zemljo, toliko časa ne bomo storili svoje glavne dolžnosti napram naši vojski in zaledju.

Poleg te pa moramo pristopiti še k nešteto drugim nalogam, ki stopajo pred nas in zahtevajo nujne rešitve. Ena od teh je obnova naših javnih zgradb in naprav ter kulturnih spomenikov. Naša dolžnost je, da obnovimo porušene šole in cerkve ter spomenike in javne zgradbe in naprave. Izgradnja in organizacija zaledja, utrditev naše oblasti, pogoji za njeno delo in razvoj novega kulturnega življenja, nam narekujejo izvedbo teh nalog. Izvedba javnih nalog bo merilo, prosvetljenost pa bo najmočnejše orožje naše borbe za politično in gospodarsko zmago.

Toda to ni vse, kar moramo storiti. Obnoviti moramo med drugim tudi naše ceste, našo obrt in industrijo. Brez uporabnih cest, brez kovaških, mizarških in nešteti drugih obrtniških delavnic ne bo možno obnoviti naših hiš, vasi, šol, vodovodov in vsega, kar nujno rabimo. Poleg tega pa moramo pristopiti tudi k pripravam za naše bodoče delo na obnovi,

h kateremu bomo pristopili na najširši osnovi takoj po dokončnem izgonu okupatorja. Te priprave obstojajo danes v tem, da si pripravljamo material za svoje bodoče delo, da sekamo in žagamo les, da žgemo apno, pripravljamo opeko, da zbiramo ves uporabni material iz ruševin, da očistimo vse ruševine in s tem pripravljamo prostor za izgradnjo svojega novega doma. Ni pa to edina priprava, ki jo moramo izvršiti, kajti naši domovi ne obstojajo samo iz materiala, iz zidov, temeljev in streh, ampak obstajajo tudi iz svoje vsebine, iz obsega, razporeditve in občutja prostorov. Marsikaj nas je do danes tozadevno težilo v našem dosedanjem domu, vasi in mestu. Danes, ko si gradimo svoj novi dom, moramo tako v materialu kot v vsebini odstraniti ono, kar nam ne odgovarja več in nadomestiti z naprednejšim, boljšim, prijetnejšim in lepšim. Danes, ko izvajamo priprave za svoj novi dom, jih moramo pripravljati torej z ozirom na material in vsebino.

Niso torej majhne naloge, ki nam jih nalaga to novo polje našega dela, naloge, ki stopajo v isti meri tudi pred ženo, ki bo morala v naši skupni borbi prenesti silo svojega dela na političnem polju v isti meri tudi na novo gospodarsko polje. Žena pa bo novim nalogam kos le, če se bo zanimala odslej tudi za gospodarska vprašanja, če bo dnevno opazovala te probleme in se vanje poglobljala, če bo dajala vsesplošno pobudo za aktivno sodelovanje vseh žena v gospodarski borbi. Žena se mora poglobiti v nove naloge, kajti poznavanje nalog je osnova za uspešno delo. Temeljito preštudiranje naloge je po vseh linijah množičnih in političnih organizacij prenesti med ves aktiv in vse žene. V reševanje nalog je vnašati partizansko iznajdljivost in iniciativo in to predvsem v tem smislu, kako je naloge reševati čimbolj iz lastnih sredstev. Nova naloga žene pri izgradnji našega novega doma je za to njeno najbolj aktivno sodelovanje v delovnih odborih za obnovo, v organizaciji vzajemne pomoči med sosedi, med vasmi

in okraji, organizacija in delo v prostovoljskih delavskih bataljonih, v pomoči pri organizaciji obrtniških zadrug, pri vstopu žena v delavnice in za stroje, pri vzgoji ženskega obrtniškega kadra itd.

Kot so velike naloge pri obnovi naših domov, tako so tudi možnosti dela neštivilne. Utrditev zaledja, katerega osnovno vprašanje je obnova gospodarstva in s tem v zvezi obnova naših domov, nam narekuje, da k tem nalogam takoj pristopimo na vsej fronti, narekuje najbolj aktivno sodelovanje naše žene na gospodarskem polju. Kot si ni možno samisliti uspehov naše borbe do danes brez tolikih naporov in žrtev, ki so jih tako na fronti kot v zaledju doprinesle žene, tako

je njihovo množično udejstvovanje na gospodarskem polju odslej pogoj za zmago v naši novi, nič manj važni in nič manj težki borbi. Naloge stalno rastejo in kos jim bomo le s popolno mobilizacijo vseh sil. Dolžnost sleherne žene je, da danes pristopi in aktivno sodeluje v tej borbi. Danes ni več dvomov in ne strahu, ki bi omahljivce odvrčali od aktivnega sodelovanja. Zato je k delu na obnovi pritegniti sleherno ženo. Čim večji bodo napori žene na obnovi vsega našega gospodarstva, tem lepši ne bo samo naš skupni bodoči dom, ampak tem širša in globlja bo tudi vsebina boja naše žene za njene pravice v družbi.

Ing. T. Štrukelj

Posnemajmo pridne delovne čete!

V neki vasi Severnoprimskega okrožja je delovna četa SPŽZ in ZSM, ki je vzgled vsem drugim delavnim četam.

Kljub slabi prehrani in obutvi, se dekleta in žene dnevno trudijo, da pomagajo res potrebnim sosedom in vaščanom.

Malokatera je bila prej navajena pripravljati drva. Danes gredo z zavihanimi rokavi v gozd, da namesto očeta moža ali sina ki se bori v naši JA pripravijo potrebno kurivo tistim družinam, ki nimajo nikogar za to delo in pa za našo vojsko. Nobena družina na vasi ni brez drv. Pa tudi vožnja gnoja na njive jim ne dela skrbi, ker vse to opravi pridna delovna četa.

Kdor rabi delovne moči za poljsko ali drugo delo, gre do komandirke čete, in drugi dan ima obisk na njivi ali kjerkoli je potrebno. Z veseljem gredo naše žene in mladenke na delo ter s petjem opravljajo težko moško delo. Vesele so one, ker se zavedajo, da so zopet nekaj doprinesle k naši zmagi; vesela pa je tudi družina, kateri ni treba skrbeti, kdo bo nadomestil moža ki braui domovino. Preskrbele so si že drva tja do poletja in tudi vožnja gnoja je opravljena. Tovarišice so ob-

ljubile, da bodo z vztrajnostjo premagale vse težave dela in ne bodo dopustile, da ostane niti ped zemlje neobdelane.

Razen delavnih čet, ki skrbe za obdelavo zemlje in za drva, ima Severno okrožje še druge delovne čete. V neki vasi je ženska delovna četa, ki si je zadala nalogo, da bo podrla tamkajšnjo požgano vojašnico in osnažila vso opeko, da jo bo uprava narodne imovine lahko uporabila pri gradnji požganih vasi.

Druga delovna četa si je zadala nalogo, da bodo žene zažgale toliko oglja, da bodo lahko obratovale vse žage, ki režejo les za zidavo novih domov.

Prvič srečamo žene, ki so zidarke in ogljarke. Vendar vem, da bodo tudi one zmagale te velike nove naloge, kakor so jih zmagale ruske žene, naše vzornice.

Pavla

Kofiček uredništva

Tovarišice! Poročajte nam neprestano o vaših delovnih četah in o izkustvih, katera ste pridobile! Vaša izkustva naj bodo drugim nasvet pri delu!

Poročajte tudi o težavah, na katere naletite pri delu, mogoče jih lahko skupno premostimo!

Uredništvo

SETEV NAS KLIČE

Pred nami je obdelava in posetev naše zemlje in me žene, ki smo prevzele nase breme zaledja, ne smemo dovoliti, da bi ostal le košček zemlje neobdelan. Res je, da nam primanjkuje

delovnih moči, vprežne živine in semenja. Vendar me bomo obšle vse težave, saj ravno v tem je naše tekmovanje! Kjer ni vprežne živine, bomo zemljo okopale, kjer ni semenja, ga bomo dobile v sosednji ali kakih drugih

vasi, kjer manjka delovnih moči, bo sosedja pomagala sosedu. Predvsem bomo posejale tiste sadeže ki dajo malo dela in dajo več pridelkov. Sadile in posejale bomo samo tiste sadeže, o katerih vemo, da v naših krajih res dobro uspevajo, ker je sicer škoda za zemljo. Sejale bomo tudi predvsem tiste pridelke, ki ne izrabljajo preveč zemlje in nam omogočajo, da lahko sadimo dva do tri sadeže ob enem. To so predvsem stročnice, to je fižol in grah. Stročnice vsrkavajo iz zraka dušik in ga oddajajo zemlji, kar jo hrani. Zato sejmo vedno kot postranski pridelek krompirja ali koruze fižol ali grah!

Zelo važno je za nas vprašanje oljnatih rastlin, to je buče in sončnic. Radi pomanjkanja prašičev in krav, primanjkuje tudi maščob. Primanjkuje pa tudi olja. Olnate rastline nam nadomeščajo eno in drugo. Iz 100 kg bučnega semenja dobimo 40 - 45 kg olja, iz 100 kg semena sončnice dobimo 35 - 40 kg olja. Razen tega uporabimo od buče še meso za krmo prašičev in goveje živine.

Buče in sončnice sejmo kot samostojen pridelek, običajno pa jih sejmo okrog krompirja, fižola ali koruze.

Setev nas kliče. Ko tekmujejo v obdelavi in posetvi zemlje, mislimo tudi na olje - to je na sončnice in buče.

Danica Bogičević
diplomirana agronomka

Bitka za setev svobode in zmage

V Uzički Požegi se je vršila konferenca za pomladno setev, ki jo je na pobudo Izvršnega Narodno Osvobodilnega Odbora sklical Okrajni Narodno Osvobodilni odbor. Sekretar odbora je podal poročilo o političnem in gospodarskem položaju in poudaril važnost pomladne setve svobode in zmage. Star poljedelec je predlagal ustanovitev setvenih odborov, ki naj skrbe za nabavo semen in za zadržno ob-

delovanje posestev, katerih lastniki so v vojski.

Veselin Jankovič, kmet iz Uzič je poudaril koristnost deteljnih posevkov. Ustanovljen je bil okrajni setveni odbor.

Subotiška mladina je organizirala delavske čete za nabiranje koruze. Mladina dela 10 ur dnevno in je v petih dneh nabrala 10 vagonov koruze, ki je bila še na poljih. Po delu ima mladina politične ure in piše stenčase.

Pred nekaj dnevi se je vršila v Novem Sadu konferenca, ki je razpravljala o poljedelstvu, gospodarstvu in setvi v Vojvodini. Vojvodina ima 2.8 milijonov hektarov plodovite orne zemlje. S setvijo je zelo težko, ker primanjkuje živine in ni dovolj delavcev. Pomladna setev zavzema sedaj nekaj nad 500.000

ha zemlje, medtem, ko je pred vojno presegala 1 milijon ha. Konferenca je sprejela celo vrsto sklepov za zagotovitev setve. Zlasti je bilo sklenjeno smotrno izkoristiti vprežno živino, ki je je prav malo ostalo po izgonu okupatorja. (Beograd)

Zorin:

Nova slovenska žena

- prva: Tožne smo, težke sanje sanjale
žene slovenske dolga stoletja,
v robstva duhovnega temo pogreznjene
pričakovale zaman razodetja.
- druga: Učarane v čvrste spono vkletja
od tesnih smo štirih sten bile obdane
in kot jetnice, kot sužnje moderne,
bile k ognjišču smo prikovane.
- vse: A končno zazoril je tudi naš dan
in žena postala je danes zidarka
naših domov, naših polj oratarka!
- prva: Usode zdaj svoje je kladivarka.
vse: Zdaj žena nič več si oči ne zakriva,
za vek zatonilo je robstvo sramotno
in žene nov lik se zasvetil je v mrak.
Zdaj sonce nam več ne zakriva oblak,
zdaj zarje svobodne ogreva naš dih,
zdaj s polnimi prsi čist dihamo zrak!
- prva: Čuj, daleč tam v polju kaj je zavzdihnilo,
kaj šlo je kot dih božajoče preko trav
in v sinji daljavi za goro utonilo?
- druga: Kaj ni to vzdihljaj bil tožeči žena,
pod peto tiransko še tiho ječečih,
in bičanih, mučenih, v robstvu tonečih?
- vse: Ne! Naša se žena zdaj ne solzi,
pogumno zgrabila orodje je v dlan
in čvrsto je stisnila svoje pesti.
- prva: Zdaj svoji svobodi nasproti hiti.
vse: Zdaj žene smo dela. Nov ustvarjamo čas.
Zdaj delo je geslo nam, in nam vodnik
življenja nam novega pravi odraz
- prva: O, nikdar več suženjstva, nič več okov.
Na delo, da vstane svet iz ruševin,
da vzraste spet slednji naših domov!
- vse: Otroci in vnuki naših otrok
potomci še poznih slovenskih rodov
uživali bodo sad dela teh rok,
ko svet bo spet srečen, svoboden, ves nov.

Tovarišice pišejo

Tov. Vida je napravila sabotažno akcijo

Tov. Vida je res hrabro dekle. Ne ustraši se nobenega napora in nobenega dela. Pred božičem, ko se je sovražnik nahajal že več dni pred vasjo Otalež in je imel namen priti tudi v Cerkno, je bil pošteno tepen. Tovarišice so zelo požrtvovalno vršile obveščevalno službo, tov. Vida se je pred vsemi izkazala.

Sovražnik je ponoči napeljeval telefonsko žico, da bi imel tako zvezo z Idrijo. Vida je to opazila. Šla je in odstrigla 50 m telefonske žice. Nato je skupno z mladinci odnesla še ostalo žico. Pobrano žico je dobila seveda naša vojska.

Micka

Naše mamice tekmujejo

Stara mamica, obložena s 70 leti, doma iz okraja Miren, dnevno tekmuje s svojimi sosedami v delu. Nепrestano prede volno in plete nčgavice. Slučajno sem nekoč prenočila pri njej. Pripovedovala mi je, da nima večje želje od te, da bi obula vse partizane. Prede in plete vsaki dan pozno v noč. Ko že vsi spijo, dela ona še za našo vojsko. Ta mamica naj nam bo vzgled predvsem zdaj, ko tekmujejo, katera bo naredila več za našo vojsko.

Vestna

Naše učiteljice

V naši vasi poučuje tovarišica Ivica. Dnevno vrši svojo dolžnost, ter se zelo trudi, da bi otroci nadoknadili to, kar so dosedaj zamudili.

Tov. Ivica je naredila le ljudske šole. Njena največja želja je bila ta, da bi

bila učiteljica. Vendar ni imela možnosti, da bi študirala ker je bila revnega stanu. Danes se ji je želja izpolnila.

Dobro vemo, da so pod fašisti mogli b'iti deležni izobrazbe samo tisti, ki so imeli denar. N kdar pa niso gledali na zmožnosti. Zato tudi tisti, ki so študirali, niso čutili z narodom. Našim učiteljicam primanjkuje strokovnega znanja, vendar jim ljubezen do stvari pomaga, da lažje vršijo svoj težki posel. Ta ljubezen jim nalaga, da se res poglobijo v dušo naših otrok in jih vzgoje v prave državljane Titove Jugoslavije. Ta ljubezen jim nalaga, da se neprestano grade in izobrazujejo.

Takih učiteljic, kot je tov. Ivanka, je mnogo. Zrastle so iz naroda, zato velja tudi sleherna njihova misel narodu.

Mira

Kurirke na delu

Ta dogodek mi je pripovedovala mlada kurirka iz vasi ob morju, kjer Švabi neprestano nadzorujejo vsak gib vaščanov. Kljub temu je vršila neustrašeno svojo dolžnost.

Mrzla zimska burja je diyjala, ko je pogumno korakala z važnimi dokumenti na določeno mesto. Kar naenkrat ji zastavi pot Švaba ki jo je že več časa zasledoval. Pridruži se mu še drugi. Zmerjali so jo, končno pa so odločili, da jo bo eden stražil, drugi pa bodo šli javit slučaj v postojanko. Tisti, ki jo je stražil, ji je začel hinavsko prigozarjati, naj mu izroči pisma, dokler sta sama. Kaj naj stori? Zavije se v veliko ruto in pisma poje. No, sedaj pa imate, Švabi. Kot zveri pridrvijo Švabi in takoj na delo. Kar na cesti jo slečejo, brez ozira na to, da je hud mraz. Ko ničesar ne najdejo, kričijo nad njo, kje ima pisma. Ker niso ničesar našli,

so jo končno izpustili. Niso ji pozabili zagroziti, da jo bodo strogo kaznovali, čim jo spet dobe. Naslednji dan je bila naša kurirka spet na delu in še danes vestno in neustrašeno vrši svojo službo.

Skala

Ovca je ušla iz rok okupatorja

Na moj dom so prišli Švabi in Lahi, katerim pravimo pri nas kurje ropci, ker povsod ropajo kure. Nasilno so vzeli nekaj kur, krompirja in eno ovco. Zvečer so jo privezali pri svojem bunkerju in zlezli na varno. Ovca

je gotovo mislila v svoji ovčji pameti, da ne sme delati sramote ovčjemu rodu s tem, da ostane pri Švabih. Utekla je.

Zjutraj so šli Lahi pogledat, kaj dela njihova pečenka – a ni je bilo več. Odpravili so se jo iskat, dezertenko. Vsakemu, kogar so srečali, so naročili, naj privede ovco nazaj, češ da je njihova.

Ovca pa se je medtem že predala dvema partizanoma in romala z njima.

Ovca je vedela, kje je njeno mesto. Domobranci pa tega še nočejo vedeti. Priporočamo jim ovco za vzgled.
Iva

Mobilizacija

Na konferenci so tovarišice sveto obljubovale, da mobilizacijo temeljito bodo izpeljale. Da tiste revčke, ki zdaj še doma čepe in se o njih le malo ve, da bodo jih pošteno poiskale in v našo vojsko jih poslale.

Zdaj pa z dvignjeno glavo na delo, da mnogo uspeha bo imelo. Da mnogo skrivačev bomo poiskale in tako v tekmovanju se skazale.

Če vse, kar zgoraj smo obljubile za našo vojsko bomo naredile, potem pa lahko nosi to ime, da žena steber zaledja je.

Anica

TISKALA TISKARNA »SLOVENIJA«